

Tùy Bút
Chủ đề: chiếc phong cầm
Tác giả: Diệp Mỹ Linh

NIỀM CAY ĐĂNG THÀM LẶNG

Hình này do một vị khán giả tốt bụng đã tham dự Đại Hội Quốc Học Đồng Khánh, năm 1987, tại Washington, D.C., chụp, rồi gửi đến bác sĩ Trần Đoàn, nhờ chuyển đến Diệp Mỹ Linh.

Đang “lang thang” tìm tin tức trên internet, tôi chợt để ý bảng tin về sức khỏe tâm thần của những “vị cao niên”. Danh từ hoa mỹ “cao niên” thường được nhiều người dùng để chỉ người già. Riêng tôi, vì tính “thẳng như ruột ngựa”, tôi nhận thấy danh từ “người già” là chính xác nhất và cũng không xúc phạm ai cả. Lúc này tôi mới nhận ra tôi cũng là một trong những người già.

Vì cũng là người già, cho nên, tôi cũng lo ngại về vấn đề sức khỏe tâm thần. Tôi tìm đọc về vài phương thức phòng ngừa căn bệnh quái ác Dementia. Bất ngờ một câu trong bài của bác sĩ Damien Marie khiến tôi bốt âu lo. Câu ấy như thế này:

“Learning to play an instrument or actively listening to music are cross-modal activities, eliciting not only the closely related sensorimotor domains (close or near transfer, e.g., auditory processing) but also more distant ones, for instance, processing speed, affective domains, memory, language, executive function, or abstract reasoning, etc.”

Đọc đến đây, không hiểu tại sao tôi lại nghĩ ngay đến Ba tôi – cụ Diệp Linh Nguyễn Văn Ngũ, Trưởng ban ca nhạc Bình Minh đài phát thanh Nha Trang và cũng là Trưởng ban văn nghệ Khu Công Chánh miền Nam Trung nguyên trung phần, vào giữa thập niên 50 đến đầu thập niên 60 – với lòng biết ơn vô tận!

Tôi biết ơn Ba tôi nhiều không chỉ vì công ơn sinh thành dưỡng dục mà còn vì Ba tôi đã “đưa” tôi vào thế giới âm nhạc từ khi tôi chỉ vừa biết đánh đàn, trong thời kỳ Ba tôi theo kháng chiến chống Tây.

Thời theo kháng chiến chống Tây, Ba tôi là Trưởng ban văn nghệ Sở Trưng Giới Liên Khu V. Lúc đó tôi là “cái đuôi” – danh từ bà Ngoại của tôi đặt cho tôi – của Ba tôi. Trong giờ làm việc, Ba tôi đến văn phòng để hướng dẫn thành viên tập kịch/tập hát/tập hợp tấu, v.v. Ba tôi đi một mình. Ngoài ra, bất cứ đi đâu ngoài giờ làm việc, Ba tôi cũng dẫn tôi

theo. Khi nào đi theo Ba tôi, tôi cũng nắm chặt ngón tay trở nơi bàn tay phải của Ba tôi rồi vừa đi vừa nhảy “cà tung” thì mới theo kịp bước chân sải dài của Ba tôi.

Tôi vẫn nhớ lần đầu tiên Ba tôi dạy tôi về ký âm pháp. Ba tôi kẻ 05 hàng thẳng, khoảng cách đều nhau, với bảy chấm, bên dưới viết rõ “do/ré/mi/fa/sol/la/si”, bắt tôi học thuộc lòng bằng cách đọc xuôi và đọc ngược. Trong khi tôi vui thích đọc, bà Ngoại của tôi lên tiếng:

– Ui chao! Hấn là con gái, để Mẹ hấn dạy cho hấn may vá/thêu thùa/nấu nướng chứ con dạy hấn cái chi mà “rè(ré)/la/mi/xi”, nghe... dị òm!

Ba tôi chỉ cười, “nheo mắt” với tôi. Má tôi từ dưới bếp bước lên, tiếp:

– Tôi nói ông hoài mà ông không nghe! Nhà tôi không có thứ “xương ca vô loài”, ông đừng “đưa” “con tôi” vào con đường đó!

Lúc này tôi mới hiểu lý do tại sao khi một bài thơ hay một nhạc phẩm của Ba tôi “ra đời” thì Má tôi và Ba tôi cũng bất hòa! Cuối cùng không một nhạc khúc/một bài thơ nào của Ba tôi được ban văn nghệ Sở Trưng Giới Liên Khu V trình diễn!

Sau này, suốt thời gian ban Bình Minh phụ trách văn nghệ cho đài phát thanh Nha Trang, tôi cũng không hiểu tại sao Ba tôi không bao giờ cho phổ biến bất cứ tác phẩm nào của Ba tôi? Thời điểm đó tôi sắp “bước” vào tuổi “đậy thì”, cho nên, tôi rất thích những câu thơ lãng mạn như hai câu sau đây của Ba tôi:

*“Mắt trinh nữ lệ mờ bên sông cũ,
Dợi cung đàn nghệ sĩ vắng bao thu!”*

Một thời gian ngắn sau, vì muốn khoe/muốn “dựa hơi” Ba tôi, tôi “đòi” hát những tình khúc của Diệp Linh. Ba tôi chỉ cười buồn, lắc đầu, bảo:

– Thôi, con!

– Sao kỳ vậy, Ba?

– Má không thích!

Tôi nói những gì tôi nghĩ:

– Má không thích thì Má đừng nghe.

Ba tôi “xia” ngón tay trở vào trán tôi:

– “Cha mày”! Tội nghiệp Má, con à! Má là con nhà khuê các. Thời gian Ba trông coi sở trà Transpire của ông Ngoại, Ba bị “tụi nó” – Việt Minh – tuyên truyền/chiêu dụ theo kháng chiến chống Tây. Ba đem Má và con theo. Bà Ngoại thương con và thương Má, bà Ngoại đi theo luôn. Không ngờ Ba đã đưa gia đình vào nơi khổ nạn/đầy nguy hiểm. Con bị mất một đứa em trong thời kháng chiến. Má rất đau khổ! Ba có lỗi với Má. Con hiểu chưa?

Sau khi hiểu rõ, tôi không còn thăm trách Má tôi nữa. Nhưng tôi rất tiếc thương những tình khúc như Bên Thu/Khánh Hòa Niềm Thương/Người Tản Cư, Bên Sông Cũ, v.v. và những dòng thơ ướm lệ của Ba tôi phải chìm vào quên lãng. Bây giờ tôi chỉ nhớ được vài câu thơ – mà tôi lại không nhớ được tựa đề! Tôi nhận ra tôi cũng có lỗi với Ba tôi vì tôi chỉ bận bịu vun bồi sở thích của tôi mà tôi không gìn giữ được những lưu niệm hiếm quý của Ba tôi. Sau đây là hai câu thơ từ một bài thơ trữ tình khác của Ba tôi mà tôi cũng không nhớ tựa:

*“Nghe gió lùa trong đêm vắng,
Em mơ thấy chàng bên sông mờ trăng...”*

Vừa viết đến đây, tôi nghe tiếng “kịch” rất nhỏ rồi computer tắt! Sau một lúc “nhấn nút này/nhấn nút kia” – như lời con tôi từng hướng dẫn – mà computer cũng vẫn không hoạt động, tôi điện thoại cho người con làm việc gần khu vực tôi cư ngụ. May quá, con tôi sắp rời nhiệm sở, có thể khoảng 5/10 phút nữa sẽ ghé nhà tôi.

Sau khi ngồi trước computer, con tôi “nhấn nút này/nhấn nút kia”, màn ảnh computer hiện lên cùng với niềm vui của tôi. Vừa rời bàn computer con tôi vừa đùa, “nửa Tây nửa Ta”:

– Xong rồi đó, “bà Già”! “Bà Già” đang viết về cái gì vậy?

– Về sự liên hệ giữa bệnh Dementia và người già.

– Hay đó, Măng! Trong khi chỉnh computer cho Măng, con đã thấy câu Măng trích của bác sĩ Damien Marie. Măng tìm đề tài như vậy mà viết; đừng thềm “đụng” đến cộng sản Việt Nam (csVN) nữa, phí thì giờ!

– Ý tưởng của con như vậy là do lỗi của Măng và “ông Già”!

– Tại sao?

– Tại vì người cộng sản Việt Nam – ngoài việc đưa trẻ em 13/14 tuổi ra chiến trận – lúc nào người csVN cũng dạy con cháu của họ nuôi căm thù. Trái lại, người miền Nam Việt Nam giáo dục con cháu theo đạo đức và lễ nghĩa.

- Người csVN bị chết nhiều quá, thiếu quân thì họ phải dùng con nít. Còn người cộng sản dạy con cháu của họ nuôi căm thù, làm thế nào Măng biết được?
- Thời gian trong “vùng kháng chiến”, ông Ngoại mở lớp dạy học. Cán bộ cộng sản chỉ thị ông Ngoại phải dạy mấy đứa bé theo dõi xem Cha Mẹ mấy đứa bé ăn gì/nói gì/làm gì/gặp ai, v.v. rồi mách lại cho ông Ngoại; ông Ngoại phải làm phúc trình, trình cho cán bộ địa phương. Thế là ông Ngoại sợ Măng và cậu Linh bị “đầu độc”, vội đưa gia đình trốn về lại Đà Lạt.
- Vậy là ông Ngoại may mắn quá rồi!
- May mắn? Con nói cái gì vậy? Nói tiếng Anh đi!
- Mommy! Con biết câu này con dùng đúng chữ Việt.
- Tại sao con dùng chữ “may mắn”?
- Măng nghĩ đi! Ít nhất là người csVN biết tận dụng khả năng âm nhạc/kịch nghệ và Pháp văn của ông Ngoại để đặt ông Ngoại vào đúng vị thế chứ csVN không đưa súng, bắt ông Ngoại phải bắn giết người đồng chủng – như ông Hồ Chí Minh đã buộc bộ đội của ông ấy thực hiện!
- Nhận xét của con chỉ đúng một phần; phần còn lại... con chưa biết gì về cộng sản.
- Phần còn lại là gì?
- Con nghĩ xem! Người Việt Nam – cũng như đa số nhân loại trên thế giới – đều do Cha Mẹ sinh ra và nuôi dạy chứ người csVN có sinh đẻ và nuôi dạy người Việt Nam nào đâu; thế mà mỗi khi muốn khiêu chiến, người csVN bắt chước Trung cộng, cứ cở xúy/kêu gào/ra lệnh/đe dọa “đánh cho đến người Việt Nam cuối cùng”?
- Con hiểu rồi. Tàn bạo quá! Sorry, Măng!
- Con được sinh trưởng trong một gia đình lễ giáo, lại nội trú trường Bà Sơ thì sự suy nghĩ đầy nhân đạo của con không có gì đáng trách cả. Thôi, con về đi kéo đến giờ kẹt xe.
- Măng tập đàn lại đi. Măng nhớ câu của bác sĩ Damien Marie hay không?
- Nhớ mà! Nhưng mỗi khi nghe tiếng *Accordéon* hay là một nhạc khúc mà ngày xưa Măng thường đàn, Măng chịu không được! Như hôm trước tham dự họp mặt Nha Trang, bất ngờ một ông đơn ca tình khúc La Paloma. Măng ngồi chết lặng, nhưng trái tim lại thổn thức từng hồi; vì kỷ niệm tươi đẹp với ban ca nhạc Bình Minh bưng sóng rất mãnh liệt!

– Mãng gắng vượt qua. Có người không chơi nhạc mà khi biết âm nhạc ảnh hưởng tốt đến bộ não như thế nào thì người đó học nhạc; Mãng biết mà bỏ thì uổng.

– Lâu quá không đàn, bây giờ già, cây đàn nặng quá, Mãng lấy ra không nổi!

Vừa đáp lời tôi con tôi vừa đến bên thùng đàn *Accordéon* – mà chính con tôi đã dùng “paycheck” đầu tiên của con tôi, mua tặng tôi – thùng đàn từ “closet” ra.

Nhìn thùng đàn, thấy tấm giấy trắng dán ngay ngắn, với nét chữ của tôi, tôi ngậm ngùi nhớ lại lần đầu tiên đến Washington, D.C. – dường như năm 1987, tôi không nhớ rõ – để tham dự đại hội Quốc Học Đồng Khánh.

Bố của các con tôi – cô Hải Quân Trung tá Hồ Quang Minh – là cựu học sinh trường Quốc Học cũng là bạn thân của Bác sĩ Trần Đoàn. Vợ của Bác sĩ Đoàn là Dược sĩ Phan Thị Nhơn lại cùng sinh hoạt với tôi trong Ban Văn Nghệ trường trung học Võ Tánh Nha Trang. Vì tình thân, anh Đoàn điện thoại cho Minh.

Sau khi gác điện thoại, Minh cho tôi biết, anh Đoàn mời và dặn Minh, đến Washington, D.C. thì nghỉ lại nhà anh chị Đoàn Nhơn. Điều quan trọng là nhờ Diệp Mỹ Linh đem theo *Accordéon* và giữ một mục đọc tấu. Tôi hỏi Minh:

– Rồi ông trả lời anh Đoàn như thế nào?

– Thì anh “okay” chứ trả lời gì nữa?

– Sao ông “ngon” vậy? Đàn/hát hoặc bất cứ bộ môn nghệ thuật nào cũng phải thường xuyên tập dượt. Đàng này, mỗi khi tôi đàn, ông “cự nự”. Tôi tự ái, bỏ đàn. Thấy tôi buồn hoài, Ba tôi hỏi, tôi không thể nói dối; thế là Ba tôi dạy tôi viết văn. Ông cũng bảo “Viết lách làm chi, đẹp đi cho rồi!”. Vậy mà, hễ ai mời/yêu cầu tôi đàn/hát hoặc điện thoại xin bài thì ông nhận lời ngay. Có phải ông chỉ muốn tôi đàn/hát “dở ẹc” để không ai thêm mời tôi nữa hay không?

– Thôi mà, anh đã nhận lời rồi, đừng làm anh bị “quê xê”!

Thế là – như bao nhiêu lần trước – tôi “chịu thua”, phải tập đàn trong thời gian ngắn nhất, rồi đem *Accordéon* theo. Muốn cho nhân viên hàng không cẩn thận khi chuyển hàng, tôi phải dán tấm giấy lớn bên ngoài thùng đàn rồi viết: This side is up. Very fragile, be careful, please!

Dòng hoài niệm của tôi vừa đến đây, tiếng của con tôi đưa tôi trở về thực tại:

– Măng vẫn đi “Gym” đều chứ?

Tôi gật đầu. Con tôi “nửa đùa nửa thật” bảo:

– Mommy! Mommy có ông Mỹ già nào cho vui!

Tôi giật mình trợn mắt nhìn con tôi! Con tôi đổi giọng:

– Sorry, Mommy! Thôi, Mommy có Bác nào cho vui.

– Từ khi con khôn lớn cho đến khi “ông Già” mất, có bao giờ con thấy “ông Già” đem giùm bao rác ra ngoài cho Măng hay không?

Im lặng. Con tôi xoay vào “closette”, chuyển đề tài:

– A, để con mở thùng đàn, bưng *Accordéon* để sẵn trên bàn, khi nào Măng đàn thì đàn; khi không đàn, Măng lấy khăn phủ lên cho bụi khỏi bám vào, nhen!

Sau khi để *Accordéon* lên bàn, con tôi nói:

– Okay, Mommy! Con về chứ gần giờ kẹt xe.

Từ cửa sổ trên lầu, tôi quỳn luyến nhìn theo chiếc xe của con tôi. Khi chiếc xe khuất nơi ngã tư, tôi quay lại, nhìn *Accordéon*. Chính lúc đó, tự dưng niềm xúc động dạt dào dâng lên, rồi một tình khúc xưa âm thầm trôi dạt, ray rút hồn tôi!

“... Cuộc đời biết bao nhiêu đắng cay!
Muốn xa quên đàn,
Quên đi cho hết đau thương giận hờn.
Nhưng thôi ta có đành quên được nào!
Đời mà thiếu em ta vắng vui...” (1)

Tôi thở dài! Vừa nhẹ nhàng tựa vào *Accordéon* tôi vừa lấy “kleenex” thấm hai hàng nước mắt đang lăn dài trên khuôn mặt cần cỗi của tôi!

Diệp Mỹ Linh

<https://www.diepmylinh.com>

1 – * Nghệ Sĩ Với Cây Đàn của Nguyễn Văn Khánh.

---

*Nguồn: Internet eMail by **điệp mỹ linh** chuyển*

*Đăng ngày Thứ Tư, April 3, 2024
Ban Kỹ Thuật Khóa 10A-72/SQTB/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH*